

УДК 336.71
JEL: G20; G21; G24
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-1-292-297>

БАНКІВСЬКІ ІНСТРУМЕНТИ КРЕДИТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЕЛИКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

©2024 ГАРКУША Ю. О., МАТУШЕВСЬКА В. Ю.

УДК 336.71
JEL: G20; G21; G24

Гаркуша Ю. О., Матушевська В. Ю. Банківські інструменти кредитного забезпечення великих підприємств в Україні

У статті висвітлено теоретичні та практичні основи кредитування вітчизняних великих підприємств. Виділено та охарактеризовано основні види банківського кредитування корпоративних клієнтів. Зазначено, що у процесі кредитних відносин представникам великого бізнесу пропонується досить широкий спектр кредитів і послуг кредитного характеру, а саме: строкові послуги, інвестиційні кредити, кредити на поточну діяльність, вексельні кредити, комерційна іпотека, акцептний та авальний кредит, фінансовий лізинг, факторинг, форфейтинг. На основі проведеного аналізу динаміки кредитних вкладень банків в економіку та розвиток великих підприємств в Україні зроблено висновок, що позики, надані великим підприємствам за період дослідження, складають близько третини від загального обсягу всіх кредитів, отриманих суб'єктами господарювання. Проведена оцінка динаміки та структури кредитів, наданих великим підприємствам за досліджуваний період, у розрізі строків погашення вказує на переважання короткострокових кредитів. На основі проведеного дослідження сформувано висновки та запропоновано конкретні пропозиції щодо вдосконалення процесу кредитування великих підприємств, до яких належать: впровадження ефективних загальнодержавних і регіональних програм щодо кредитування великих підприємств, а також створення програм відшкодування або субсидування відсоткових ставок за кредитами; застосування в процесі банківського кредитування детальної цільової сегментації клієнтів, зважаючи на галузь діяльності, сезонність виробництва, модель фінансування; створення можливостей для пільгового кредитування підприємств шляхом розроблення нових банківських продуктів, орієнтованих саме на цільового позичальника; запропонування паралельно з кредитуванням послуги з управління прибутком підприємств і надання послуг фінансового консалтингу щодо мінімізації потенційних ризиків позичальника.

Ключові слова: кредит, кредитні відносини, банк, великі підприємства, корпоративний сектор.

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 10.

Гаркуша Юлія Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри банківської справи, Одеський національний економічний університет (вул. Преображенська, 8, Одеса, 65082, Україна)

E-mail: yulyaharkusha@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4584-830X>

Матушевська Вікторія Юріївна – студентка факультету фінансів та банківської справи, Одеський національний економічний університет (вул. Преображенська, 8, Одеса, 65082, Україна)

E-mail: matushevska.viktoriiia811@ukr.net

UDC 336.71
JEL: G20; G21; G24

Harkusha Yu. O., Matushevska V. Yu. Banking Instruments for Credit Collateral of Large Enterprises in Ukraine

The article highlights the theoretical and practical foundations of lending to domestic large enterprises. The main types of the bank lending to corporate clients are allocated and characterized. It is noted that in the process of lending relations, representatives of large businesses are offered a fairly wide range of loans and the related services, namely: term services, investment loans, loans for current activities, promissory notes, commercial mortgages, acceptance and guarantee loans, financial leasing, factoring, forfeiting. Based on the carried out analysis of the dynamics of bank credit investments in the economy and the development of large enterprises in Ukraine, it was concluded that loans granted to large enterprises during the research period make up about a third of the total volume of all loans received by economic entities. The carried out assessment of the dynamics and structure of loans granted to large enterprises in terms of repayment terms indicates the predominance of short-term loans for the period under study. On the basis of the carried out research, conclusions were drawn and specific proposals were made regarding the improvement of the process of lending to large enterprises, which include: the implementation of effective national and regional programs for lending to large enterprises, as well as the creation of programs for reimbursing or subsidizing interest rates on loans; application in the process of bank lending of detailed target segmentation of customers, taking into account the field of activity, seasonality of production, financing model; creation of opportunities for concessional lending to enterprises by means of the development of new banking products aimed specifically at the target borrower, offering, in parallel with lending, service for management of enterprise profit and the provision of financial consulting services to minimize potential risks of the borrower.

Keywords: credit, credit relations, bank, large enterprise, corporate sector.

Fig.: 1. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 10.

Harkusha Yuliya O. – PhD(Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Banking, Odesa National Economic University (8 Preobrazhenska Str., Odesa, 65082, Ukraine)

E-mail: yulyaharkusha@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4584-830X>

Matushevska Viktoriia Yu. – Student of the Faculty of Finance and Banking, Odesa National Economic University (8 Preobrazhenska Str., Odesa, 65082, Ukraine)

E-mail: matushevska.viktoriiia811@ukr.net

Кредит є незамінним елементом механізму функціонування ринкової економіки, що дозволяє створити умови для стабільної, динамічної роботи суб'єктів господарювання в різних галузях економіки. Економічні відносини, що виникають у процесі кредитування, сприяють стабільності підприємницької діяльності, будучи необхідною умовою кругообігу виробничих фондів і фондів обігу. В умовах розширеного відтворення кредит забезпечує безперервність процесу обігу, що сприяє виробництву та збуту продукції, дозволяючи швидко залучити фінансові ресурси в господарський оборот. Кредитне забезпечення підприємств є запорукою їх ефективної господарської діяльності. Адже саме завдяки запозиченим ресурсам реалізується можливість розвивати бізнес, оновлювати основні засоби, розширювати напрями функціонування. У процесі пошуку на фінансовому ринку вільних коштів важливим є вибір найбільш вигідних інструментів кредитного забезпечення, що дозволять досягти запланованої цілі.

Дослідженню процесу кредитування банками корпоративного сектора присвячено досить значна кількість наукових праць вітчизняних і закордонних учених. Зокрема, теоретичні та практичні аспекти кредитних відносин між банками та суб'єктами господарювання вивчають такі науковці, як: О. В. Ромашин, О. В. Дзюблюк, В. В. Коваленко, О. Є. Кузьмін, О. М. Колодізев, В. Д. Лагутін, О. Л. Руда, Ф. С. Мишкін, А. М. Пуховкіна, О. О. Дьомін, А. Г. Мазур, Ю. Ф. Шкворець, К. В. Мезенцев та ін. Значна частина праць присвячена визначенню особливостей банківського кредитування корпоративних клієнтів, їх кредитоспроможності, характеристиці форм забезпечення кредитів тощо. Незважаючи на те, що в період нестабільності та невизначеності активність кредитного ринку порівняно нижча, актуальність дослідження за даною темою не втрачається, адже в період відновлення вітчизняної економіки банківський кредит стане важливим фактором розвитку.

У наявних наукових працях недостатньо присвячено уваги особливостям кредитування великих підприємств та аналізу банківських інструментів їх кредитного забезпечення.

Мета статті – удосконалення методичних підходів до кредитування великих підприємств в Україні.

Основа наукової статті – фундаментальні та прикладні дослідження вітчизняних і закордонних науковців, у процесі чого було використано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, зокрема: метод наукових абстракцій, аналізу, синтезу, індукції та дедукції, методи логічного узагальнення та порівняння.

Відповідно до Господарського кодексу «суб'єктами великого підприємництва є юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, середня кількість працівників яких за звітний період (календарний рік) складає понад 250 осіб. Річний дохід від будь-якої діяльності підприємства повинен бути більший за суму, еквівалентну 50 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом, встановленим Національним банком України» [1].

Банківське кредитування допомагає суб'єктам господарської діяльності вирішити питання реалізації власних проектів, модернізації виробництва, сприяє розвитку підприємства, розширення бізнесу, що неодмінно здійснює позитивний вплив на економічне зростання в країні. Важливе завдання, яке постане перед банківською системою України, – використати її кредитний потенціал у період відновлення економіки, в тому числі для розвитку реального сектора економіки [2, с. 42].

Банківське обслуговування надає можливість підприємству отримати різноманітні види кредитів та послуг кредитного характеру (рис. 1).

Строковий кредит – це кредит, який надається повністю та негайно після укладення кредитної угоди.

Кредити на поточну діяльність надаються з метою поповнення оборотних коштів підприємства чи купівлі рухомого майна (машин і обладнання). Такі кредити надаються в таких формах, як відкрита кредитна лінія, контокорентний кредит або овердрафт за розрахунковим рахунком.

Відкрита кредитна лінія або поновлювальний (револьверний) кредит надається позичальнику протягом визначеного періоду, як правило, не більше року, у межах погодженого ліміту. Кожна видача кредиту здійснюється в міру необхідності, поетапно, у терміни та в обсязі, погоджені сторонами. Це метод кредитування також заощаджує банку час на аналіз кредитоспроможності клієнта.

Поточний рахунок з овердрафтом – це рахунок, за яким на основі угоди між банком і клієнтом допускається перевищення суми списання з рахунку над величиною залишку коштів, що означає надання позички.

Контокорентний кредити передбачає застосування контокорентного рахунку – активно-пасивного рахунку, на якому обліковуються операції з клієнтом. На ньому відображаються: за дебетом – заборгованість банку та всі платежі за дорученням клієнта, за кредитом – надходження коштів у банк від платників у вигляді вкладів, повернення кредитів та ін. Він поєднує позичковий рахунок з поточ-

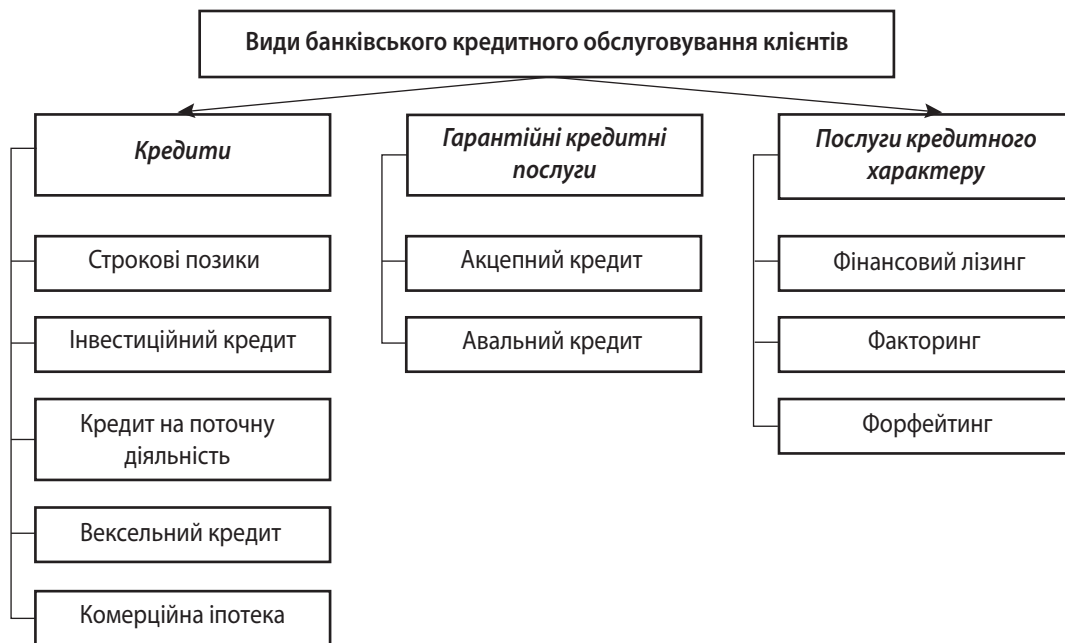

Рис. 1. Види банківського кредитного обслуговування корпоративних клієнтів

Джерело: систематизовано авторами з використанням [3, с. 73; 4].

ним і може мати дебетове або кредитове сальдо [5, с. 282].

Максимальний термін надання таких кредитів складає три роки. Кредити на поточну діяльність досить актуальні за тимчасової потреби в коштах для фінансування поточних активів у разі розриву між часом надходження коштів та здійсненням витрат.

Банки також беруть активну участь в інвестиційних процесах, що передбачає акумуляцію та перерозподіл коштів на інвестиційні цілі, здійснення інвестиційного кредитування, а також вкладення коштів у цінні папери, паї, пайові участі (як за рахунок банку, так і за дорученням клієнта).

Інвестиційний кредит – це сукупність механізмів реалізації кредитних відносин в інвестиційній сфері, який є джерелом середньо- та довгострокових ресурсів для підприємства [6, с. 40]. Об'єкт розміщення кредитних ресурсів (основні засоби, необоротні активи, реальні інвестиції або інвестиційні заходи) є забезпеченням розширеного відтворення капіталу позичальника [7, с. 66].

У процесі банківського кредитного обслуговування представникам великого бізнесу також пропонується комерційна іпотека, яку слід розуміти як кредит для юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців з метою придбання нерухомості комерційного чи промислового призначення (складів, виробничих приміщень, магазинів або офісів для використання в комерційних цілях). Заставою при цьому є нерухомість, що купується.

З метою залучення формування клієнтської бази банки активно співпрацюють з агентствами нерухомості, завдання яких полягає в пошуку потенційних клієнтів або передбачає попередню підготовку для укладення іпотечного договору (оцінка об'єкта нерухомості, попередня перевірка платоспроможності позичальника тощо). Вкладення коштів у комерційну нерухомість, у тому числі придбання нерухомості в кредит, стає більш популярною, ніж оренда бізнес-приміщень. Слід зауважити, що нині, з об'єктивних причин, комерційна іпотека використовується в основному великими компаніями [8].

Ще однією формою банківського кредиту є вексельний кредит, або кредит під облік векселів. Цей кредит надається фінансово стійким підприємствам шляхом оформлення простого або переказного векселів. Підприємствам це дає змогу використовувати його як засіб платежу при розрахунках. Вигода банку полягає у відсутності потреби залучення додаткових грошових ресурсів, що також впливає на відсоткову ставку за даним видом кредиту, адже вона нижча порівняно з класичним кредитуванням. Вексельний кредит надається на термін до першої дати пред'явлення векселя в банк до оплати.

До банківських кредитних операцій також належать гарантійні кредитні операції, відповідно до яких банк не надає позичальнику позики, а гарантує здійснення платежів у разі несплати позичальником своїх зобов'язань. До таких операцій належать акцептні та авальні кредити. Авальні операції

передбачають здійснення платежів банком лише в разі банкрутства боржника. За акцептних операцій банк платить за зобов'язаннями клієнта [5, с. 283].

Крім традиційних форм кредитування, в банківській практиці отримали поширення кредитні операції, що з правового погляду за загальною ознакою не є договорами кредиту. Серед них можна виділити фінансовий лізинг, факторинг, форфейтинг [4].

Банківський кредит є одним із ключових інструментів забезпечення економічного зростання країни. Наявність і доступність кредитних ресурсів для представників бізнесу сприяє пожевланню ділової активності, кон'юнктури ринку та розвитку економіки. Динаміку кредитних вкладень банків в економіку та розвиток великих підприємств в Україні за період 2018–2022 рр. зображено в *табл. 1*.

Кредитування господарської діяльності є ключовим фактором зростання економіки. Оцінка динаміка кредитних вкладень банків в економіку та розвиток великих підприємств в Україні дала змогу зробити висновок, що за досліджуваний період (з 2018 по 2022 рр.) частка кредитів, наданих суб'єктам господарювання, поступово зменшується. Зокрема, у 2018 р. відношення наданих кредитів бізнесу до ВВП становила 24,2%, а станом на кінець 2022 р. даний показник склав 14,5%. Також на 4,7% знизився показник відношення кредитів, наданих великим підприємствам, до ВВП, а саме: з 8,7% у 2018 р. до 4,0% у 2022 р. Кредити, надані великим підприємствам за період дослідження, складають близько 30% від обсягу всіх кредитів, отри-

маних суб'єктами господарювання. Проте слід зауважити, що їх частка за п'ять років знизилася на 8,7% і складає станом на кінець 2022 р. 27,4%. Така від'ємна тенденція за всіма проаналізованими показниками склалася під впливом нестабільності та невизначеності, спричиненим соціальними та геополітичними подіями та дією воєнного стану.

Відповідно до термінів користування виділяють коротко-, середньо- та довгострокові кредити. Короткострокові кредити надаються банками на термін до одного року з метою вирішення тимчасових фінансових труднощів, що виникають у процесі підприємницької діяльності у зв'язку з витратами виробництва, виникнення дебіторської заборгованості. Середньострокові кредити – це кредити, надані на строк від одного до п'яти років. Ціль залучення таких кредитів – оплата обладнання, поточних витрат, фінансування капітальних вкладень. Для формування основних фондів, здійснення витрат на реконструкцію, модернізацію, розширення вже діючих основних фондів, нове будівництво, приватизацію залучаються кредитні ресурси на довгостроковій основі. Для економічного розвитку будь-якої країни важливими є доступ саме до довгострокових кредитних ресурсів. Динаміку та структуру кредитів, наданих вітчизняними банками великим підприємствам у розрізі строків погашення за період 2017–2023 рр., зображено в *табл. 2*.

Аналіз кредитів, наданих великим підприємствам, розподілених за строками погашення, дає можливість зробити висновок, що частка короткострокових кредитів за досліджуваний період,

Таблиця 1

Динаміка кредитних вкладень банків в економіку та розвиток великих підприємств в Україні за період 2018–2022 рр., млн грн, %

Показник	Рік				
	2018	2019	2020	2021	2022
Номінальний ВВП економіки України, млн грн	3558706	3974565	4194102	5459574	5191028
Кредити, надані суб'єктам господарювання, млн грн	859740	744648	724157	752324	752324
Банківські кредити, надані великим підприємствам, млн грн	310066	234658	220837	204204	206195
Відношення кредитів, наданих суб'єктам господарювання, до ВВП, %	24,2	18,7	17,3	13,8	14,5
Відношення кредитів, наданих великим підприємствам, до ВВП, %	8,7	5,9	5,3	3,7	4,0
Питома вага кредитів, наданих великим підприємствам, у загальній сумі кредитів, наданих суб'єктам господарювання, %	36,1	31,5	30,5	27,1	27,4

Джерело: розраховано авторами за [9].

Динаміка та структура кредитів, наданих великим підприємствам у розрізі строків погашення в Україні за період 2017–2023 рр., млн грн, %

Рік	Обсяг кредитів, млн грн				Питома вага, %			
	Усього	До 1 року	Від 1 року до 5 років	Більше 5 років	Усього	До 1 року	Від 1 року до 5 років	Більше 5 років
2017	310948	134379	119902	56668	100	43,2	38,6	18,2
2018	310066	161886	112949	35232	100	52,2	36,4	11,4
2019	234658	129563	78672	26423	100	55,2	33,5	11,3
2020	220837	10 085	85488	30265	100	4,6	38,7	13,7
2021	204204	104493	81672	18039	100	51,2	40,0	8,8
2022	206195	108790	76860	20545	100	52,8	37,3	10,0
2023*	178216	90558	67463	20195	100	50,8	37,9	11,3

Примітка: 2023* – станом на 31.09.2023 р.

Джерело: розраховано авторами за [9].

а саме, за 2017–2023 рр., постійно зростає. Станом на кінець 2022 р. питома вага таких кредитів становить 52,8%. Значна питома вага припадає на середньострокові кредити, а саме, 37,3% у 2022 р. Кредити, надані на строк понад 5 років, становили у 2022 р. 10%, що на 8,2% менше, ніж їх частка у 2017 р. Така тенденція вказує на сповільнення розвитку та скорочення обсягів господарської діяльності великого бізнесу.

Станом на 2023 р. доходи та рентабельність суб'єктів господарювання зросли, також поліпшились очікування бізнесу. Практично всі галузі вітчизняної економіки нарощують власне виробництво, збільшують обсяги реалізації продукції та послуг. Також відбувається нормалізація боргового навантаження на суб'єкти господарювання. За таких умов зростає затребуваність у додаткових коштах, зокрема банківських кредитах. Банки адаптувалися до наявних умов і поволі нарощують кредитні портфелі в національній валюті, проте кредитування в іноземній валюті практично не проводиться. Оцінювання якості кредитного портфеля більшості банків дає можливість стверджувати про контрольованість кредитного ризику.

Банківські кредити сьогодні залучають в основному підприємства торгівлі, представники агропромислового комплексу, при отриманні нових кредитів зазвичай перевага надається важливим для економіки секторам. Слід зауважити, що з початком дії воєнного стану практично всі нові кредити надавалися за механізмом державної підтримки, проте сьогодні поступово відновлюється несубсидоване кредитування. Також був переглянутий дизайн програми «Доступні кредити

5–7–9%», за яким були підвищені ставки для кредитів, залучених для відновлення обігових коштів. Вартість інвестиційних кредитів та кредитів, для підприємств, що розташовані в зоні високого воєнного ризику, не змінюється. Також національним регулятором було анонсоване виключення із даної програми підтримка великих підприємств [10].

Обсяги кредитних вкладень в розвиток представників великого бізнесу за досліджуваний період змінювалися залежно від геополітичних, соціально-політичних та економічних факторів. Та, незважаючи на складні умови, вітчизняні банки знаходять можливості підтримати розвиток реального сектора економіки країни.

ВИСНОВКИ

Банки у процесі кредитного забезпечення великих підприємств пропонують різноманітні види кредитів та послуг кредитного характеру, а саме: строкові послуги, інвестиційні кредити, кредити на поточну діяльність, вексельні кредити, комерційна іпотека, акцептний та авальний кредит, фінансовий лізинг, факторинг, форфейтинг. Для розширення банківського кредитування вітчизняних великих підприємств необхідно створити відповідні передумови. Необхідним є розроблення та впровадження ефективної загальнодержавної та регіональних програм щодо кредитування великих підприємств, а також створення програм відшкодування або субсидування відсоткових ставок за кредитами. Важливим є застосовування в процесі банківського кредитування детальної цільової сегментації клієнтів, зважаючи на галузь діяльності, сезонність виробництва, модель фінансування, що дозволить адаптувати нові кредитні продукти

та технології до потреб різних груп позичальників. Банкам також варто створювати можливості для пільгового кредитування підприємців шляхом розроблення нових банківських продуктів, орієнтованих саме на цільового позичальника, пропонувати паралельні з кредитуванням послуги з управління прибутком підприємств та надання послуг фінансового консалтингу щодо стану економіки та мінімізації потенційних ризиків позичальника. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
2. Пасінович І. І., Дмитрук В. О. Кредитування реального сектору економіки регіону: стан, проблеми, перспективи. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2019. Вип. 3. С. 42–49. URL: [http://ird.gov.ua/sep/sep20193\(137\)/sep20193\(137\)_042_PasinovychII,DmytrukVO.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20193(137)/sep20193(137)_042_PasinovychII,DmytrukVO.pdf)
3. Романишин В. О., Уманців В. Г., Сясько І. В. Активізація кредитування малого та середнього підприємництва в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 22. С. 70–77. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2018.22.70>
4. Коваленко В. В., Радова Н. В. Банківський кредит у формуванні фінансово-інвестиційного механізму розвитку малого та середнього підприємництва в Україні. *Економіка та суспільство*. 2020. Вип. 22. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-3>
5. Міщенко В. І., Славянська Н. Г., Коренева О. Г. Банківські операції: підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Знання, 2007. 796 с.
6. Іванець І. В., Жолнерчик Г. Ю. Банківське інвестиційне кредитування як ключове джерело фінансування розвитку реального сектору економіки. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2018. Т. 1. № 24. С. 37–44. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/1614/1630>
7. Урванцева С. В. Сутність та значення інвестиційного кредиту у сучасних умовах господарювання. *Молодий вчений*. 2014. № 9. С. 65–69. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2014_9_16
8. Макишевська О. М. Іпотека комерційної нерухомості в Україні. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/197275634.pdf>
9. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>
10. Звіт про фінансову стабільність. Грудень 2023 р. / Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2023-H2.pdf

REFERENCES

- Ivanets, I. V., and Zholnerchik, H. Yu. "Bankivske investytsiine kredytuvannia yak kliuchove dzherelo finansuvannia rozvytku realnoho sektoru ekonomiky" [Bank Investment Lending as a Key Source of Financing for the Development of the Real Sector of the Economy]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*, vol. 1, no. 24 (2018): 37-44. <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/1614/1630>
- Kovalenko, V. V., and Radova, N. V. "Bankivskiy kredyt u formuvanni finansovo-investytsiinoho mekhanizmu rozvytku maloho ta serednyoho pidpriemnytstva v Ukraini" [Bank Loan in the Formation of the Financial and Investment Mechanism of Small and Medium Enterprise Development in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 22 (2020). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-3> [Legal Act of Ukraine] (2003). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
- Makyshevska, O. M. "Ipoteka komertsii noi nerukhomosti v Ukraini" [Mortgage of Commercial Real Estate in Ukraine]. <https://core.ac.uk/download/pdf/197275634.pdf>
- Mishchenko, V. I., Slavianska, N. H., and Koreneva, O. H. *Bankivski operatsii* [Banking Operations]. Kyiv: Znannia, 2007.
- Oftsiniyi sait Natsionalnoho banku Ukrainy. <https://bank.gov.ua/>
- Pasinovych, I. I., and Dmytruk, V. O. "Kredytuvannia realnoho sektoru ekonomiky rehionu: stan, problemy, perspektyvy" [Lending to the Real Sector of the Region's Economy: State, Problems, Prospects]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*, iss. 3 (2019): 42-49. [http://ird.gov.ua/sep/sep20193\(137\)/sep20193\(137\)_042_PasinovychII,DmytrukVO.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20193(137)/sep20193(137)_042_PasinovychII,DmytrukVO.pdf)
- Romanyshyn, V. O., Umantsiv, V. H., and Siasko, I. V. "Aktivizatsiia kredytuvannia maloho ta serednyoho pidpriemnytstva v Ukraini" [Activation of Lending to Small and Medium Enterprises in Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 22 (2018): 70-77. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2018.22.70>
- Urvantseva, S. V. "Sutnist ta znachennia investytsiinoho kredytu u suchasnykh umovakh hospodariuvannia" [Essence and Value of Investment Credit in the Modern Economic Conditions]. *Molodyi vchenyi*, no. 9 (2014): 65-69. http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2014_9_16
- "Zvit pro finansovu stabilnist. Hruden 2023 r." [Report on Financial Stability. December 2023]. *Natsionalnyi bank Ukrainy*. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2023-H2.pdf